

Motion till riksdagen

1989/90:Ub722

av Bo Holmberg m.fl. (s)

Arbetsterapeututbildningen

Arbetsterapeuter utgör en viktig resurs bland annat när det gäller att öka rehabiliteringsinsatserna i vården. Rehabiliteringsfrågor har intagit en central plats i utredningar under 1980-talet. Här kan nämnas "Personal för framtidens hälso- och sjukvård" (SOU 1984:58), "Personal för 90-talets psykiatriska vård" (Socialstyrelsen redovisar 1985:8), "Äldreomsorg i utveckling" (SOU 1987:21), "Tidig och samordnad rehabilitering" (SOU 1988:41) och "Hjälpmiddelsutredningen" (SOU 1989:39). I alla utredningar betonas ett ökat behov av arbetsterapeuter. Utredningarna innehåller däremot mycket lite om vilka konsekvenser förslagen i de olika utredningarna borde medföra för bl.a. arbetsterapeututbildningen.

I dag finns drygt 4 000 yrkesverksamma arbetsterapeuter. Behovet, enligt utredningarna ovan, skulle vara tre gånger så många terapeuter år 2000. Arbetsterapeutkåren borde då omfatta cirka 15 000. Med dagens utbildningsvolym, som är cirka 400 per år, kommer kåren att öka till ungefär 7 000 år 2000.

Arbetsterapeuter har alltid varit ett bristyrke. I dag finns brist framför allt i glesbygd och inom vissa verksamhetsområden. På några utbildningsorter finns ett smärre överskott.

Intresset att utbilda sig till arbetsterapeut har minskat drastiskt. Det finns ingen analys av orsakerna till detta. Man kan göra mer eller mindre säkra gissningar. Yrkets relativa anonymitet och korta historia torde ha spelat in. När utbildningen blev än mer dold inom en rehabiliteringslinje, tappade man mer än en tredjedel av de förstahandssökande.

I.FA:s statistik över antalet sökande och antalet utbildningsplatser till arbetsterapeututbildningen perioden HT 78–VT 90

Höstterminen			Vårterminen				
År	Beh. 1:a-valsök.	Antal platser	Beh. 1:a-val/plats	År	Beh. 1:a-handval	Antal platser	Beh. 1:a-val/plats
1978	1 805	145	12.4	1979	998	126	7.9
1979	1 999	186	10.7	1980	881	124	7.1
1980	1 792	179	10.0	1981	885	119	7.4
1981	1 973	187	10.6	1982	968	124	7.8
1982	2 706	190	14.2	1983			

Rehabiliteringslinjen startar

1983	1 615	193	8.4	1984	773	180	4.3
1984	1 476	192	7.7	1985	771	196	3.9
1985	1 426	180	7.9	1986	727	198	3.7
1986	1 129	210	5.4	1987	564	218	2.6
1987	940	215	4.4	1988	475	217	2.2
1988	652	216	3.0	1989	366	274	1.3
1989	555	217	2.6	1990			1.3

Anm: LFA – Landstingsförbundets antagningsnämnd för högskoleutbildning

1980-talets attityder och diskussioner när det gäller vård och gnäll på offentliga sektorn har säkert också spelat in, liksom stämpeln kvinnoyrke och därmed kvinnolön.

För att uppnå de mål med rehabilitering som samhället uppställt är det mycket angeläget att utbildningen till arbetsterapeut ter sig attraktiv för dagens gymnasister. Åtgärder måste vidtas för att bryta den negativa utvecklingen av antalet sökande under 80-talet. En förlängd utbildning med en delvis förändrad uppläggning borde vara en verksam åtgärd.

Arbetsterapeututbildningen enligt 1983 års studieplan har nu funnits i sex år. Erfarenheten visar att det förekommer vissa brister i utbildningen. En utbildning, som skall förbereda dels för forskningsanknuten verksamhet och metodutveckling, dels för ett självständigt arbete inom olika vårdformer, kan inte inrymma detta med ett tillfredsställande resultat inom 100 poäng.

Sjukdomspanoramata ändras med mer komplexa rehabiliteringsinsatser som följd. Detta medför att en utökning av de medicinska ämnena behövs för att arbetsterapeuter på ett godtagbart sätt ska kunna bedöma och behandla de nya patientgrupperna, som i en nära framtid kommer att finnas i vård och rehabilitering. Dessutom är de samhälls- och beteendevetenskapliga områdena i utbildningen i behov av förstärkning.

Landstingens förändrade arbetsorganisation med decentralisering medför att arbetsterapeuter i allt större utsträckning arbetar ensamma. Därmed ställs de inför många svåra situationer, utan tillgång till eller stöd av erfarna kollegor.

Rehabiliteringen kommer att inta en allt viktigare roll i sjukvården, försäkringen och arbetsmiljön. Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik, SBU, publicerar inom kort en viktig studie om "Ont i ryggen – ett samhällsproblem". Utifrån kravet på vetenskap och beprövad erfarenhet granskas dagens insatser i vård och behandling. Det brister i diagnos och behandling. Otrivsel på arbetsplatserna är större orsak till sjukskrivning för ont i ryggen än tunga lyft och ensidiga arbetsuppgifter.

På motsvarande sätt skall rehabiliteringen av landets 40 000–50 000 trafikskadade granskas. Det talar för att brister i rehabiliteringen också här kommer att påvisas.

Arbetsterapeuterna kan med förbättrad kvalitet i sin utbildning bli en viktig yrkesgrupp i de satsningar som kommer att ske på rehabilitering under 90-talet.

Med hänsyn till de förändringar som belyses i de olika utredningarna, de erfarenheter som vunnits från den nya utbildningen av både studerande, lä-

rare och yrkesverksamma, samt det sjunkande antalet sökande, bör grundutbildningen till arbetsterapeut utökas till att omfatta 120 poäng.

Riksdagen har också nyligen (1989/90:SoU 11) uttalat att behörighetsföreskrifter för arbetsterapeuter bör införas. Detta för att öka kvalitén i vården.

Enligt vår bedömning kan en sådan förlängning ske utan märkbara merkostnader genom att de sista 20 poängen av utbildningen omfattar praktik och projektstudier. Vidare bör alternativkurserna i naturvetenskap och vård lyftas ut ur utbildningen. En sådan förändring medför att poäng frigörs och kan användas för att beakta de brister som nu råder.

Det bör således vara möjligt att ge berörda utbildningsmyndigheter i uppdrag att förlänga studietiden utan att merkostnader uppstår. Kvalité och effektivitet kan gå hand i hand när det gäller arbetsterapeututbildningen.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förlängd och förbättrad arbetsterapeututbildning.

Stockholm den 25 januari 1990

Bo Holmberg (s)

Monica Öhman (s)

Marianne Stålberg (s)

Magnus Persson (s)

Roland Brännström (s)

Axel Anderson (s)

Inger Hestvik (s)

Mot. 1989/90

Ub722

